

Άρειος Πάγος 187/1988, Τμ. Β'

Πηγή: Ε.Ε.Δ 48/89 σελ. 377

Περίληψη: Έννοια εργατικού ατυχήματος. - Θεμελίωση της αξίας για αποζημίωση στις διατάξεις του κοινού δικαίου, όταν το ατύχημα αποδίδεται σε δόλο του εργοδότη ή του προστηθέντος. - Ένσταση για συνυπαιτιότητα του παθόντος στην επέλευση και την έκταση της ζημίας. - Απόρριψη του ισχυρισμού. - Πλήρης και διαρκής ανικανότητα εξ αιτίας του ατυχήματος για την εκτέλεση της εργασίας. - Επδίκαση μηνιαίας αποζημίωσης ίσης με τις αποδοχές τις οποίες με βάση την ηλικία και γενικά τις προσωπικές συνθήκες του μισθωτού κατά βάσιμη πιθανότητα και κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων θα αποκέρδαινε μηνιαίως κατά το επίδικο χρονικό διάστημα απ' την άσκηση του επαγγέλματός του.

Κυριότερες διατάξεις: Β.δ. 24.7/25.8.1920 άρθρ. 1, 2 εδ. α' και 16, Α.Κ. άρθρα 300, 929.

Απόφαση Δικαστηρίου

Προεδρεύων ο Αντιπρόεδρος κ. ΒΑΣ. ΛΙΝΑΡΔΟΣ

Εισηγητής ο Αρεοπαγίτης κ. ΧΡ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥΡΟΣ

Δικηγόροι οι κ.κ. Αυγή Νομικού, Κωνσταντία Καζά

Από τα άρθρα 1, 2 εδ. α' και 16 του β.δ. 24-7/25.8.1920 "Περί κωδικοποίησης των νόμων περί ευθύνης προς αποζημίωση των εξ ατυχήματος εν τη εργασία παθόντων εργατών ή υπαλλήλων", προκύπτει ότι ο εργάτης ή υπάλληλος που έπαθε ατύχημα από βίαιο συμβάν κατά την εκτέλεση της εργασίας ή από αφορμή αυτής, μεταξύ άλλων, σε επιχείρηση ή εκμετάλλευση, στην οποία γίνεται χρήση μηχανής κινούμενης με δύναμη άλλη εκτός του ανθρώπου ή ζώου, έχει το εκλεκτικό δικαίωμα να ασκεί είτε την αξίωση για αποζημίωση που ανήκει σ' αυτόν από το νόμο αυτό, είτε την προσήκουσα σ' αυτόν αξίωση για αποζημίωση από το κοινό δίκαιο, όταν το ατύχημα μπορεί να αποδοθεί σε δόλο του εργοδότη ή του προστηθέντος από αυτόν προσώπου ή επήλθε σε εργασία ή επιχείρηση στην οποία δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών περί των όρων ασφάλειας και εξαιτίας μη τηρήσεως αυτών. Εξάλλου, κατά τις διατάξεις του άρθρου 1 του β.δ. 25-8/15.9.1920, οι βιομήχανοι, βιοτέχνες, έμποροι, επιχειρηματίες κάθε είδους και εργοδότες υποχρεούνται να διευθετούν και διατηρούν τα εργοστάσια, εργαστήρια και καταστήματα αυτών, καθώς και τα μηχανήματα, εργαλεία και εξαρτήματά τους σε τρόπο που να εξασφαλίζουν τους εργαζόμενους σ' αυτά. Ιδίως, μεταξύ άλλων, πρέπει να λαμβάνουν μέριμνα όπως τα μηχανήματα είναι εγκατεστημένα και να λειτουργούν υπό τους καλλίτερους δυνατούς όρους, οι οποίοι να ασφαλίζουν τους εργατές κατα κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας. Ομοίως το β.δ. 464/1968 "Περί Κανονισμού Υγιεινής και Ασφάλειας των εργαζομένων εις τα τυπογραφεία..." ορίζει ότι: Τα δάπεδα των διαμερισμάτων και χώρων εργασίας πρέπει να είναι κατασκευασμένα από υλικό στεγανό και αδιαπτόστιο, επίπεδο χωρίς εξάρσεις ή κοιλάδες, όχι ολισθηρό... σε τρόπο ώστε να καθίσταται ευχερής ο καθαρισμός αυτών (άρθρ. 3 § 1). Ο καθαρισμός των δαπέδων ενεργείται καθημερινά και σε ώρες, κατά τις οποίες δεν διεξάγεται εργασία... (άρθρ. 5 § 1). Τα πιεστήρια εγκαθίστανται σε ειδικές αίθουσες που πληρούν τις διατάξεις... και έχουν καλυμμένα τα κινούμενα μέρη αυτών καθώς και τα μέσα μεταδόσεως κινήσεως ή περιβάλλοντα με προστατευτικό κιγκλίδωμα, το οποίο αποκλείει την επαφή προς αυτά των εργαζομένων (άρθρ. 20 § 1). Τα διάφορα μηχανήματα τα εγκατεστημένα στα διάφορα τμήματα του εργοστασίου και οι μηχανές επεξεργασίας χάρτου, οφείλουν να έχουν καλυμμένα τα κινούμενα μέρη αυτών (άξονες, τροχαλίες, οδοντοτούς τροχούς, έγκεντρα σφονδύλους κλπ.), ή, εφόσον δεν είναι εφικτό, να περιβάλλονται αυτά με κιγκλίδωμα, το οποίο αποκλείει την τυχαία επαφή αυτών που διέρχονται πλησίον ή εργαζομένων προσώπων (άρθρ. 25 § 1). Οι πιεστικές είναι εφοδιασμένοι με συστήματα αποτελεσματικής προφυλάξεως των χειρών των χειριζομένων αυτούς, ως αυτόματους προσαγωγείς του επεξεργαζομένου υλικού, συστήματος απωθήσεως των δακτύλων ή χειρών κατά την κάθοδο του πιέστρου... (άρθρ. 27). Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από την ένδικη αγωγή, υποκείμενη στον έλεγχο του Αρείου Πάγου κατά το άρθρο 561 § 2 Κ.Πολ.Δ., ο ενάγων και ήδη αναιρεσίβλητος ισχυρίσθηκε ότι με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου προσελήφθη από την αναιρεσειούσα Α.Ε. την 15.6.1980 για να εργασθεί τα Σαββατοκύριακα ως πιεστής στο πιεστήριό της, όπου εκδίδονταν η εβδομαδιαία εφημερίδα της "Κ.Ε.", αντί μηνιαίων αποδοχών 40.000 δραχμών. Ότι με την παραπάνω ιδιότητα απασχολήθηκε μέχρι 28.3.1982, οπότε, ενώ εργαζόταν στο χώρο του πιεστηρίου της επιχείρησεως της αναιρεσειούσας, δηλαδή, ενώ παρακολουθούσε την λειτουργία των μηχανημάτων με τα οποία γινόταν η εκτύπωση της πιο πάνω εφημερίδας, άκουσε παράξενο θόρυβο, προερχόμενο από την πρώτη πιεστική μονάδα του κυλίνδρου. Ότι πλησίασε στο πιο πάνω μηχάνημα για να εντοπίσει το θόρυβο και προβεί στην παύση της λειτουργίας του, αν διαπίστωνε κάτι το σοβαρό, με την κίνηση όμως αυτή ολισθήσε, γιατί πάτησε

σε λάδια τα οποία έσταζαν ή εκτινάζονταν κατά τη λειτουργία των μηχανημάτων και βρίσκονταν διασκορπισμένα σε διάφορα σημεία του δαπέδου και ότι αποτέλεσμα ήταν η παλάμη της δεξιάς χειρός του να ακουμπήσει πάνω στην πιο πάνω πιεστική μονάδα του κυλίνδρου που ήταν ακάλυπτη, μολονότι λειτουργούσε, γιατί δεν έφερε κάλυμα ασφάλειας, όπως έπρεπε, το οποίο μάλιστα είχαν αφαιρέσει τα προσηθέντα από αυτήν πρόσωπα. Ισχυρίστηκε ακόμη ότι, εξαιτίας του εργατικού αυτού ατυχήματος που έγινε στο χώρο της εργασίας του στον οποίον δεν τηρήθηκαν από την επιχείρηση της αναιρεσείουσας από υπαιτιότητά της οι όροι ασφάλειας των εργαζομένων σ' αυτή, γιατί το εν λόγω μηχάνημα ήταν εγκατεστημένο σε χώρο που το δάπεδο του ήταν ολισθηρό, λόγω εκροής λαδιών και ο κύλινδρός του δεν ήταν καλυμμένος με προστατευτικό κάλυμμα ασφάλειας, υπέστη βαρύτατο τραυματισμό στο δεξί χέρι και ειδικότερα ακροτηριάσθησαν τελικώς από τα δάκυλά του ο δείκτης, ο παράμετρος και ο μικρός δάκτυλος, με συνέπεια να καταστεί ανίκανος προς άσκηση του επαγγέλματος που πριν από τον τραυματισμό του μετερχόταν. Με βάση αυτό το ιστορικό ζήτησε ο αναιρεσίβλητος την αποκατάσταση των θετικών και αποθετικών ζημιών που υπέστη εξαιτίας του εργατικού αυτού ατυχήματος κατά τις διατάξεις του κοινού δικαίου. Με το περιεχόμενο αυτό η ένδικη αγωγή περιέχει τα πραγματικά περιστατικά και ειδικότερα τα αναφερόμενα στην μη τήρηση στην επιχείρηση της αναιρεσείουσας από υπαιτιότητά της των όρων ασφάλειας που προβλέπονται από τα πιο πάνω διατάγματα (εξασφάλιση μη ολισθηρού δαπέδου, κάλυψη κυλίνδρου με προστατευτικό κάλυμμα) που θεμελιώνουν την αγωγή κατά τις προαναφερόμενες διατάξεις. Εξάλλου κατά τις διατάξεις των άρθρων 106 και 216 Κ.Πολ.Δ. δεν είχε υποχρέωση ο ενάγων να αναφέρει και τις νομικές διατάξεις στις οποίες στηρίζει το δικαίωμά του. Του δικαστηρίου έργον είναι να τις ανεύρει και να τις διαμνημονεύσει. Επομένως το Εφετείο που δέχτηκε τέτοιες παραβάσεις δεν έλαβε υπόψη του πράγματα που δεν προτάθησαν από τον αναιρεσίβλητο ούτε έσφαλε από το ότι έλαβε υπόψη του τις διατάξεις που προβλέπουν τους όρους ασφάλειας και τις οποίες διατάξεις δεν είχε επικαλεστεί ο αναιρεσίβλητος. Έτσι δεν υπέπεσε στην πλημμέλεια που προβλέπεται από το εδ. 8 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ. και πρέπει ο περί του αντιθέτου πρώτος λόγος αναιρέσεως ν' απορριφθεί ως αβάσιμος.

Με τους δεύτερο και τρίτο λόγους αναιρέσεως προβάλλονται οι αιτιάσεις ότι το Εφετείο, μολονότι ισχυρίστηκε η αναιρεσείουσα ενώπιον αυτού ότι ο παθών αναιρεσίβλητος ήταν υπεύθυνος για τον καθαρισμό του ζημιογόνου μηχανήματος και του χώρου μπροστά από αυτό, από πτώση στο οποίο υπέστη το εν λόγω εργατικό ατύχημα και ότι εξαρχής το προστατευτικό κάλυμμα του κυλίνδρου είχε αφαιρεθεί από τους ίδιους τους χειριστές του και τούτο γνώριζε πολύ καλά ο αναιρεσίβλητος, ο οποίος όφειλε να τηρήσει τη δέουσα προσοχή και επιμέλεια κατά τη λειτουργία του, εν τούτοις τούτο (Εφετείο) δεν έλαβε υπόψη αυτούς τους ουσιώδεις για την έκβαση της δίκης ισχυρισμούς που προέβλεπε για τη στήριξη ενστάσεώς του από το άρθρο 300 Α.Κ., για συνυπαιτιότητα του παθόντος αναιρεσίβλητου στην επέλευση και την έκταση της ζημίας του. Οι ισχυρισμοί αυτοί συνιστούν "πράγματα" κατά την έννοια του άρθρου 559 αριθ. 8 Κ.Πολ.Δ., εν όψει του ότι η ένδικη αγωγή θεμελιώνεται στις διατάξεις του κοινού δικαίου και με αυτή διώκεται όχι η προβλεπόμενη από το ν. 551/1915, αλλά πλήρης αποζημίωση. Όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση το Εφετείο έλαβε υπόψη του αυτούς τους ισχυρισμούς της αναιρεσείουσας και τους απέρριψε στην ουσία. Δέχτηκε ότι δεν αποδείχτηκε ότι ο αναιρεσίβλητος είχε την ευθύνη καθαρισμού του ζημιογόνου μηχανήματος και του χώρου μπροστά από αυτό και ότι δεν είχε καμία σχέση με την αναιρέση του καλύμματος του κυλίνδρου του ζημιογόνου αυτού μηχανήματος, το οποίο είχε αφαιρεθεί πριν από την πρόσληψή του και συγκεκριμένα από το έτος 1975 από την αναιρεσείουσα, η οποία πρόσθεσε εξάρτημα που δεν υπήρχε από την κατασκευή του μηχανήματος αυτού για να εκτυπώνεται στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας με κόκκινα γράμματα το σήμα της και η ένδειξη ότι περιλαμβάνει ύλη ορισμένου αριθμού σελίδων. Αυτό το εξάρτημα εμπόδιζε πλέον την τοποθέτηση του καλύμματος του κυλίνδρου στις υπάρχουσες υποδοχές. Δέχτηκε το Εφετείο με σαφήνεια ότι η πιο πάνω σωματική βλάβη του παθόντος οφειλόταν σε αποκλειστική υπαιτιότητα των οργάνων που αντιπροσώπευαν την αναιρεσείουσα και εκείνων που είχαν προσηθεί από αυτή και ασκούσαν τη διεύθυνση και την εποπτεία επί της επιχειρήσεώς της. Ειδικότερα δέχτηκε ότι η αποκλειστική της υπαιτιότητα συνίσταται ότι δεν μερίμνησε, όπως όφειλε και μπορούσε, να καθαρίζει καλά το δάπεδο και τα εκτοξευόμενα από το ζημιογόνο μηχάνημα λάδια για να μη είναι ολισθηρό και να υπάρχει το κάλυμμα στον επίμαχο κύλινδρο. Επομένως, οι αιτιάσεις αυτές πρέπει ν' απορριφθούν ως αβάσιμες. Με τον τρίτο λόγο, με το άλλο του μέρος, αποδίδεται στην προσβαλλόμενη απόφαση ότι εσφαλμένα δέχτηκε ότι ο καθαρισμός του χώρου και η συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού του πιεστηρίου είχε ανατεθεί σε ειδικό μηχανικό, τον Π.Μ., ενώ το ορθό ήταν, όπως και αυτή (αναιρεσείουσα) ισχυρίστηκε ότι ο πιο πάνω έκανε κατά τακτά χρονικά διαστήματα τη συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού και ο αναιρεσίβλητος ήταν αποκλειστικά υπεύθυνος για τον καθαρισμό του χώρου μπροστά από τα μηχανήματα που δούλευε. Το Εφετείο δέχτηκε ότι από τις αποδείξεις δεν αποδείχτηκε κάτι τέτοιο, αλλά αντίθετα ότι ο αναιρεσίβλητος δεν απασχολιόταν αποκλειστικά στον κύλινδρο αυτό και επομένως η πιο πάνω αιτίαση αναφέρεται στην ουσιαστική κρίση του Εφετείου, η οποία όμως είναι, κατά το άρθρο 561 § 1 Κ.Πολ.Δ., αναιρετικά ανέλεγκτη.

Το Εφετείο στην κρίση του επί της ουσίας κατέληξε, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφασή του, μετά από εκτίμηση και αξιολόγηση, όπως βεβαιώνει, και όλων των εγγράφων που

επικαλέσθηκαν και προσκόμισαν οι διάδικοι. Από τη βεβαίωση αυτή και την όλη περαιτέρω αιτιολογία της αποφάσεώς του αυτής καθίσταται βέβαιο ότι τούτο (Εφετείο) έλαβε υπόψη του και συνεκτίμησε και τα αναφερόμενα στον τέταρτο λόγο αναιρέσεως έγγραφα (τιμολόγια), τα οποία επικαλέστηκε και προσκόμισε η αναιρεσείουσα και φέρονται ως αγνοηθέντα. Επομένως ο περί του αντιθέτου από το άρθρο 559 αριθ. 11 Κ.Πολ.Δ. τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος.

Με τον άλλο πέμπτο (τελευταίο) λόγο αναιρέσεως προβάλλεται ότι το Εφετείο υπέπεσε στην πλημμέλεια που προβλέπεται από το άρθρο 559 αριθ. 19 Κ.Πολ.Δ., γιατί δεν διέλαβε ότι ο αναιρεσίβλητος μπορούσε να κάνει άλλη εργασία για την οποία θα ήταν ικανός στο μέλλον γιατί ήταν ηλικίας μόλις είκοσι ετών και δεν ήταν γενικώς ανάπηρος και έτσι μπορούσε να αλλάξει επαγγελματικό προσανατολισμό. Το Εφετείο δέχτηκε ότι αποτέλεσμα του εν λόγω εργατικού ατυχήματος ήταν η εμπλοκή των δακτύλων του δεξιού χεριού του αναιρεσιβλήτου στο ύψος του ακάλυπτου κυλίνδρου του ζημιογόνου μηχανήματος και τελικά ο ακρωτηριασμός 1 του δείκτη στο ύψος της 1ης φαλαγγοφαλαγγικής αρθρώσεως, 2) του παραμέσου δακτύλου διά της 1ης φάλαγγας και 3) του μικρού δακτύλου στο ύψος της 2ης φάλαγγας, εξαιτίας των οποίων ακρωτηριασμών απώλεσε τη συλληπτική ικανότητα και κατέστη πλήρως και διαρκώς ανίκανος για την εκτέλεση της εργασίας του τεχνικού Τύπου (πιεστή), την οποία έκανε πριν από τον τραυματισμό του αυτό. Έτσι κατέληξε το Εφετείο ότι σύμφωνα με το άρθρο 929 Α.Κ. δικαιούται ο αναιρεσίβλητος αποζημιώσεως κατά μήνα 112.000 δραχμών, ίσης με τις προσόδους του (αποδοχές) τις οποίες με βάση την ηλικία του και γενικά τις προσωπικές του συνθήκες κατά βάσιμη πιθανότητα και τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων θα αποκέρδαινε κατά το επίδικο χρονικό διάστημα κάθε μήνα από την άσκηση του εν λόγω επαγγέλματός του. Στην κρίση του αυτή χώρησε το δικαστήριο της ουσίας με βάση τα πιο πάνω πραγματικά περιστατικά τα οποία του τέθηκαν υπόψη, αφού μάλιστα η αναιρεσείουσα δεν ισχυρίστηκε ότι μπορεί να ασκήσει κάποιο άλλο συγκεκριμένο επάγγελμα με συγκεκριμένες προσόδους, αλλάζοντας επαγγελματικό προσανατολισμό, ώστε να ερευνηθεί αν συντρέχει περίπτωση περιορισμού ή όχι της αποζημιώσεως, σύμφωνα με το άρθρο 300 Α.Κ. Έτσι που αποφάνθηκε διέλαβε στην προσβαλλόμενη απόφασή του σαφείς και επαρκείς αιτιολογίες που καθιστούν εφικτό τον αναιρετικό έλεγχο αν ορθά ή όχι εφαρμόστηκε η πιο πάνω διάταξη του κοινού δικαίου (άρθρ. 929 Α.Κ.). Ο ίδιος λόγος καθόσον αναφέρεται σε πλημμέλεια με απλή μόνο αριθμητική επίκληση του εδ. 1 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ., πρέπει ν' απορριφθεί ως απαράδεκτος, γιατί είναι αόριστος. (Επικυρώνει την 5476/1986 απόφ. του Εφετείου Αθηνών).